

Sprawa C-106/24**Streszczenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym na podstawie art. 98 § 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości****Data wpływu:**

8 lutego 2024 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Hof van Cassatie (Belgia)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

25 stycznia 2024 r.

Strona powodowa:

OV

Strona pozwana:

WEAREONE.WORLD BV

Przedmiot postępowania głównego

Postępowanie przed sądem krajowym dotyczy domniemanego naruszenia praw autorskich do dzieł, jakie zamieszkały w Niderlandach skarżący wykonał na zlecenie belgijskiej spółki. Kwestią sporną jest między innymi to, czy w celu ustalenia, komu przysługuje prawo autorskie, należy zastosować przepisy prawa niderlandzkiego, czy też belgijskiego.

Przedmiot i podstawa prawna wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

Niniejszy wniosek na podstawie art. 267 TFUE dotyczy pojęcia „zobowiązań umownych” użytego w Konwencji o prawie właściwym dla zobowiązań umownych (zwanej dalej „konwencją rzymską”) oraz w obowiązującym od końca 2009 r. rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 593/2008 z dnia 17 czerwca 200 r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych

(zwanego dalej „rozporządzeniem Rzym I”). Sąd odsyłający zastanawia się, czy ta konwencja i to rozporządzenie mają zastosowanie w celu określenia właściwego prawa, tak aby ustalić, kto jest właścicielem praw autorskich do dzieła, które wykonano w celu realizacji umowy o dzieło.

Pytanie prejudycjalne

Czy art. 1 ust. 1 konwencji rzymskiej i art. 1 ust. 1 rozporządzenia Rzym I należy interpretować w ten sposób, że pod pojęciem „zobowiązań umownych” mieści się pytanie o własność praw autorskich do dzieła stworzonego w celu realizacji zobowiązania wynikającego z umowy o pracę lub umowy o dzieło, to jest pytanie o to, kto jest pierwotnym podmiotem praw autorskich oraz o to, czy i w jakim zakresie prawo to można przenieść na następcę prawnego?

Powołane przepisy prawa Unii

Konwencja o prawie właściwym dla zobowiązań umownych, otwarta do podpisu w Rzymie dnia 19 czerwca 1980 r. (80/934/EWG) (Dz.U. 1980, L 266 z 1980 r., s. 1)

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 593/2008 z dnia 17 czerwca 2008 r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych (Rzym I) (Dz.U. 2008, L 177, s. 6)

Powołane przepisy prawa krajowego

Prawo belgijskie

Wetboek van economisch recht (kodeks prawa gospodarczego): art. XI.165 § 2

Wet van 16 juli 2004 houdende het wetboek van internationaal privaatrecht (ustawa z dnia 16 lipca 2004 r. o prawie prywatnym międzynarodowym): art. 2 i 93

Prawo niderlandzkie

Auteurswet 1912 (ustawa o prawie autorskim z 1912 r.): art. 8

Zwięzłe przedstawienie stanu faktycznego i postępowania głównego

- 1 Powód w postępowaniu głównym – zamieszkały w Niderlandach – od 2009 r. co roku wykonywał dla strony przeciwnej – belgijskiej spółki organizującej między innymi festiwal *Tomorrowland* – projekty dzieł, takich jak logo, sceny główne czy dekoracje festiwalowe. Powód czynił to w celu realizacji zawieranych ustnie umów o dzieło.

- 2 Strona pozwana zakończyła współpracę w 2017 r. w wyniku sporu o prawa autorskie do rzeczonych dzieł. Na prawa autorskie składają się prawa majątkowe (w tym prawo do korzystania z utworu i w tym celu na przykład jego zwielokrotniania i rozpowszechniania) oraz autorskie prawa osobiste (dobra osobiste autora, takie jak prawo do opatrzenia utworu jego nazwiskiem). Z tytułu naruszenia obu rodzajów praw autorskich powód wniósł do ondernemingsrechtbank Antwerpen (sądu gospodarczego w Antwerpii) o zasądzenie odszkodowania w wysokości, odpowiednio, 2 200 000 EUR i 225 000 EUR.
- 3 Ondernemingsrechtbank Antwerpen orzekł na podstawie prawa belgijskiego, iż zgodnie z prawem belgijskim prawa majątkowe do dzieł zostały przeniesione na stronę pozwaną i że powód nie wykazał, że przysługują mu autorskie prawa osobiste.
- 4 W postępowaniu apelacyjnym Hof van Beroep Antwerpen (sąd apelacyjny w Antwerpii) stwierdził, że własność praw autorskich należy ustalić na podstawie konwencji rzymskiej i rozporządzenia Rzym I. Z art. 4 ust. 1 i 2 konwencji rzymskiej oraz art. 4 ust. 1 lit. b) rozporządzenia Rzym I wynika, iż należało zastosować prawo niderlandzkie, a konkretnie art. 8 Auteurswet, to jest (niderlandzkiej) ustawy o prawie autorskim. Artykuł ten stanowi, że jeżeli, między innymi, spółka „upublicznia dzieło jako swoje”, to uznaje się ją za autora tego dzieła. Artykuł ten przewiduje zatem „fikcyjne autorstwo” od chwili stworzenia dzieła. Na tej podstawie stronę pozwaną należało uznać za fikcyjnego autora dzieł i z tego względu przysługiwały jej do nich prawa majątkowe. Ponadto przywołany art. 8 niderlandzkiej ustawy o prawie autorskim wykluczył również możliwość powoływania się przez powoda na autorskie prawa osobiste.
- 5 Powód wniósł następnie skargę kasacyjną do sądu odsyłającego.

Istotne argumenty stron w postępowaniu głównym

- 6 Powód podkreśla, że zarówno konwencja rzymska, jak i rozporządzenie Rzym I stanowią zasadniczo, iż mają zastosowanie do „zobowiązań” umownych w sprawach wykazujących łącznik z prawem różnych państw. Według powoda sposób powstania, istnienie, charakter, treść, dostępność, możliwość przeniesienia oraz wygasanie praw własności intelektualnej są jednak regulowane ze względu na właściwe im aspekty prawa rzeczowego, a nie ze względu na powzięte w związku z nimi zobowiązania umowne. Jego zdaniem w odniesieniu do aspektów prawa rzeczowego wybór prawa właściwego wyznacza belgijski wetboek van internationaal privaatrecht (ustawa o prawie prywatnym międzynarodowym, zwana dalej „WIPR”), a nie konwencja rzymska czy rozporządzenie Rzym I.
- 7 Powód odwołuje się do art. 93 akapit pierwszy WIPR, który stanowi, że prawa własności intelektualnej podlegają prawu państwa, na którego terytorium wystąpiono o ich ochronę. Powołuje się również na art. 94 § 1 WIPR. Na jego

podstawie prawo podlegające ustaleniu na mocy tej ustawy ma decydujące znaczenie z perspektywy istnienia praw własności intelektualnej oraz tego, kto jest do nich uprawniony. Powód wniósł o ochronę swoich praw autorskich w Belgii (gdzie wykorzystywano je na festiwalach), dlatego też jego zdaniem zastosowanie ma prawo belgijskie. Jako że Hof van Beroep orzekł, iż zastosowanie mają niderlandzkie przepisy z zakresu prawa autorskiego, powód twierdzi, że doszło do naruszenia między innymi art. 93 akapit pierwszy i art. 94 § 1 WIPR.

- 8 Co zaś tyczy się konkretnie autorskich praw osobistych, powód podnosi, iż zgodnie z belgijskimi przepisami z zakresu prawa autorskiego nie podlegają one przeniesieniu [art. XI.165 § 2 Wetboek van economisch recht (kodeksu prawa gospodarczego)]. Wywodzi on zatem z prawa belgijskiego niezbywalne autorskie prawo osobiste. Dlatego też orzekając, że na podstawie art. 8 niderlandzkiej ustawy o prawie autorskim powodowi nie przysługują autorskie prawa osobiste, Hof [van Beroep] naruszył rzezone prawo belgijskie.

Zwięzłe uzasadnienie odesłania

- 9 Sąd odsyłający wskazuje na utrwalone orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w przedmiocie pojęcia „zobowiązań umownych” w rozumieniu art. 1 ust. 1 konwencji rzymskiej i art. 1 ust. 1 rozporządzenia Rzym I. Zgodnie z tym orzecznictwem pojęcie to należy interpretować w sposób autonomiczny, odnosząc je do systemu i celu konwencji i rozporządzenia (wyrok z dnia 21 stycznia 2016 r., Ergo Insurance, C-359/14 i C-475/14, EU:C:2016:40, pkt 43; zob. analogicznie wyrok z dnia 24 listopada 2020 r., Wikingerhof, C-59/19, EU:C:2020:950, pkt 25).
- 10 Jeżeli chodzi o systematykę i cel konwencji rzymskiej, sąd odsyłający cytuje „Sprawozdanie w sprawie konwencji rzymskiej” autorstwa M. Giuliano i P. Lagarde’a (Dz.U. 1980, C 282, s. 1), w którym na temat art. 1 ust. 1 tejże konwencji stwierdzono, co następuje: „Jako że konwencja dotyczy wyłącznie zobowiązań umownych, oczywistym jest, że jej postanowieniami nie są objęte prawa rzeczowe oraz prawa z zakresu własności intelektualnej. Była o tym wyraźnie mowa w jednym z artykułów pierwotnego projektu wstępnego. Grupa uznała jednak, że powtórzenie tego doprecyzowania w obecnym tekście byłoby zbędne, tym bardziej że w takiej sytuacji należałoby wskazać na różnice pomiędzy różnymi systemami prawnymi państw członkowskich”.
- 11 Co zaś tyczy się rozporządzenia Rzym I, sąd odsyłający wskazuje na uwagi do wniosku dotyczącego tego rozporządzenia przedstawione przez European Max-Planck Group for Conflict of Laws in Intellectual Property w dniu 4 stycznia 2007 r. [*Comments on the European Commission’s Proposal for a Regulation on the Law Applicable to Contractual Obligations („Rome I”) of December 15, 2005 and the European Parliament Committee on Legal Affairs’ Draft Report on the Proposal of August 22, 2006*]. Stwierdzono w nich, że kwestie, które dotyczą

prawa własności intelektualnej jako takiego, ale są ściśle powiązane z zobowiązaniami dotyczącymi tego prawa – takimi jak możliwość jego przeniesienia, warunki, na jakich zezwala się na przeniesienie lub licencję, lub kwestia tego, czy na przeniesienie lub licencję można powoływać się przeciwko osobom trzecim – nie podlegają przepisom prawa właściwego dla umowy, ale prawu państwa, na podstawie którego dochodzi się ochrony.

- 12 Z poglądu tego zdaje się wynikać, że w przypadku zagadnienia, komu przysługuje prawo autorskie do dzieła wykonanego w ramach umowy o dzieło oraz czy prawo to podlega przeniesieniu, mamy do czynienia z zagadnieniem z zakresu prawa rzeczowego, które nie mieści się w zakresie przedmiotowym stosowania konwencji rzymskiej ani rozporządzenia Rzym I.
- 13 Wydaje się jednak, że w różnych państwach członkowskich toczy się dyskusja na temat tego stanowiska. W literaturze prawniczej można się również spotkać z poglądem, że własność pierwotną określa się właśnie w oparciu o umowę ze względu na ścisły związek ze zobowiązaniem umownym, w celu realizacji którego stworzono dzieło. Zgodnie z takim spojrzeniem kwestia własności mieściłaby się zatem w pojęciu „zobowiązania umownego”, o którym mowa w art. 1 ust. 1 konwencji rzymskiej i art. 1 ust. 1 rozporządzenia Rzym I. Biorąc pod uwagę przedstawioną dyskusję, zdaniem sądu odsyłającego wykładnia art. 1 ust. 1 konwencji rzymskiej i art. 1 ust. 1 rozporządzenia Rzym I nie jest na tyle jasna, by nie budzić uzasadnionych wątpliwości, dlatego też występuje on z pytaniem prejudycjalnym.